

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра практики іноземних мов**

**Лінгвопрагматичний потенціал сучасних англійськомовних
поетичних текстів і методика їх аналізу на факультативах з англійської
мови (на прикладі інтернет-поезії політичної тематики)**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконала: студентка IV курсу 451 групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта
(Мова і література англійська)
Освітньо-професійної програми
Середня освіта
(Мова і література англійська)
Михайліченко Діана Юріївна
Керівник – канд.пед.н.,
доцент Кіщенко Ю. В.
Рецензент – канд.філол.н.,
доцент Акішина М. О.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ	5
1.1. Поетичний текст у річищі лінгвопрагматичного підходу.....	5
1.2. Інтернет-поезія як літературний жанр.....	8
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ	14
2.1. Лінгвопрагматичні стратегії поетичних текстів.....	14
2.2. Сугестивна стратегія.....	16
2.3. Експресивна стратегія.....	19
2.4. Інформативна стратегія	22
2.5. Інтегративна стратегія.....	26
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ІНТЕРНЕТ-ПОЕЗІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ НА ФАКУЛЬТАТИВАХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	29
3.1. Принципи відбору поетичних текстів для проведення факультативів у закладах середньої освіти.....	29
3.2. Етапи роботи з поетичними текстами політичної тематики.....	32
ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42

ВСТУП

XXI століття в поезії можна назвати електронним, адже основним інструментом творчості авторів поетичних творів є саме глобальна мережа інтернет, що спричиняє неабиякий вплив на пересічного громадянина.

Інтернет-поезія – відносно новий літературний жанр, що наразі є розповсюдженим явищем, з яким сучасним поетам не можливо не рахуватися. Інтернет-поезія здобула свою популярність завдяки своїй масовості та доступності, тому її тематика не оминула й політичної спрямованості. Створення поетичних текстів, які торкаються політичних тем, сприяє реалізації маніпулятивного впливу на суспільство, тому дослідження лінгвопрагматичної складової поезії є пріоритетом наукових розвідок сьогодення. Лінгвопрагматична спрямованість поетичного тексту полягає у визначенні комунікативних стратегій, адже стратегія є основним інструментом семіозису обох учасників комунікативного акту.

Актуальність роботи обумовлена науковим інтересом узагальнити та систематизувати закономірності розвитку лінгвопрагматики, зокрема лінгвопрагматичних особливостей інтернет-поезії політичної тематики. Окрім цього, інтернет-поезія політичної тематики є дуже популярною серед покоління молоді, що сприяло дослідженню методики аналізу зазначеного виду поезії на факультативах з англійської мови.

Серед сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників проблематику лінгвопрагматики поетичного тексту розглядали: М. Ф. Алефіренко [4], Ю. О. Арешенков [5], В. І. Бабич [7], Л. Р. Безугла [8], О. П. Воробйова [12], М. І. Горелікова [16], А. І. Дубських [20], О. С. Іссерс [23], О. В. Падучева [37], О. М. Пешковський [38], В. Є. Чернявська [47] та інші, а проблематику саме інтернет-поезії займалися такі дослідники, як М. В. Константінова [28], С. І. Корнев [29], С. П. Костирко [30], В. Схелтйенс [43], Л. Н. Тіраспольський [46], Е. Шмідт [51, 52] та інші.

Об'єкт дослідження становить сучасна англійськомовна інтернет-поезія політичної тематики, натомість **предмет** – лінгвопрагматичні

особливості сучасної англійськомовної інтернет-поезії політичної тематики та методика її аналізу на факультативах з англійської мови.

Мета роботи полягає у дослідженні лінгвопрагматичних особливостей поетичних текстів (на матеріалі англійськомовної інтернет-поезії політичної тематики), у вивченні методики їх аналізу на факультативах з англійської мови.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи поставлено такі **завдання**:

- визначити поняття поетичного тексту в руслі лінгвопрагматичного підходу;
- розглянути інтернет-поезію як сучасний літературний жанр;
- дослідити основні комунікативні стратегії поетичного тексту;
- описати методику аналізу інтернет-поезії політичної тематики на факультативах з англійської мови.

У дослідженні було використано низку **методів**, що уможливили виконання поставлених завдань, а саме: метод спостереження, метод узагальнення, метод контекстуально-інтерпретаційного аналізу, дискурсивний аналіз.

Практичні знання одержаних результатів роботи полягають у можливому застосуванні її основних положень та висновків у навчальному процесі на факультетах іноземної філології при викладанні курсу лінгвопрагматики, літератури, інтерпретації тексту, дискурсивного аналізу, методики викладання англійської мови; при написанні курсових, кваліфікаційних робіт з англійської філології.

Матеріалом дослідження слугувати вірші політичної тематики з інтернет-ресурсу: <https://www.familyfriendpoems.com/poems/>.

Кваліфікаційна робота складається зі: вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 62 найменувань. Загальний обсяг роботи 47 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1. Поетичний текст у річищі лінгвопрагматичного підходу

Сучасна наука характеризується достатньо обґрунтованими прийомами і методами лінгвістичного аналізу художнього тексту, що викладені в наукових розвідках [5; 16; 31; 41]. Всупереч літературознавчому аналізу, при якому твір досліджується спираючись не тільки на мову, але і на образний зміст, а також розглядається в контексті, лінгвістичний аналіз базується на концепції: слово – авторська ідея, тобто розглядає мовні складові, що пов'язані з розумінням літературного твору як такого. Під час роботи з художнім текстом, дослідник стикається з різними труднощами, особливо з безліччю інтерпретацій.

Взаємозв'язок мови і мислення передбачає відтворення реальності в художньому тексті, саме тому зазвичай в змісті текстових одиниць виділяють два аспекти: аспект образно-понятійних відношень (слово відображає явища ситуації об'єктивного світу) і аспект власне мовних відношень (разом із словесним образом використовуються інші вербальні образи). Вищезгадані рівні структури змісту тексту взаємодіють один з одним. Щодо цього О. Р. Лурія зазначив: «Поезія народжує не уявлення, а смисли: за образами криються внутрішні смисли, підтекст; слід перейти від конкретного образу до абстрактного, щоб усвідомити її непряме значення, інакше мова йшла б не про поезію» [35, с. 41]. Розглядаючи поезію в єдності форми і змісту, слід звертати увагу на ті мовні засоби, що створюють ідейно-художній зміст твору, висвітлюють творчий підхід автора.

Поетичний текст сам по собі є особливим. Лінгвісти О. М. Пешковський, В. В. Виноградов, Г. О. Винокур стверджували, що вагоме місце в інтерпретації поетичного тексту посідає саме поняття

образності: «Мова йде не тільки про образні вирази, а й про неминучу образність кожного слова, оскільки воно подається як художній феномен ... в плані загальної образності» [38, с. 111].

Мову художнього тексту як єдине ціле, як систему взаємопов'язаних елементів дозволяє розглядати концепція загальної образності, де кожна мовна одиниця можлива тільки для конкретного твору.

Мовознавець Л. П. Рожило, досліджуючи специфіку мови художнього тексту з точки зору функціональної стилістики, робить акцент на цілеспрямованість використання мовних засобів усіх рівнів (лексичного, звукового, стилістичного, граматичного, ритміко-інтонаційного) у певному контексті [41, с. 22]. Дослідниця відзначає принцип системності аналізу, тобто необхідності аналізу мовних засобів у їх взаємозв'язках і взаємозумовленості. Художній твір є складною єдністю елементів, завдяки якій утворюється злагоджена структура. Саме тому в контексті художнього цілого компоненти різних рівнів взаємозумовлені і не можуть розглядатися окремо.

Л. П. Рожило виділяє такі принципи «системності аналізу художнього тексту»:

1. Характеристика мовних засобів у взаємодії з ідейно-образним змістом твору.
2. Врахування авторської позиції.
3. Врахування жанрової специфіки літературного твору» [41, с. 23].

Всі ці принципи сприяють реалізації прагматичної складової художнього тексту, зокрема поетичного, що досліджується у цій роботі. Поезія і прагматика, на перший погляд, – «взаємовиключні поняття. Прагматика в повсякденному розумінні – доцільність, спрямованість на результат, вигідність дії. Поезія – піднесене, образне світовідчуття, відірваність від реальності, гармонія заради гармонії» [5, с. 220].

Лінгвопрагматика – це галузь мовознавства, що вивчає функціонування мовних знаків у мовленні за концепцією «знак – користувач знака».

Теоретичні основи лінгвопрагматики були закладені до 60-их рр. ХХ ст. працями лінгвістів-філософів Оксфордської школи (Б. Рассел, Дж. Остін, Х. Грайс, Дж. Серл). Мета лінгвопрагматики – розглянути мову спираючись на контекст. Сьогодні межі прагматики ще не повністю визначено і тому завдяки цій невизначеності лінгвопрагматика тісно контактує з такими областями як теорія мовних актів, дискурс-аналіз, а також соціо-, етно- й психолінгвістика, антропологія та ін..

В центрі уваги прагматики – використання мови в комунікації задля певних дій, а саме: питань, повідомлень, обіцянок, подяк, порад, прохань, тощо, а в центрі уваги поетики – використання мови для створення витвору мистецтва [60, с. 14].

Загальною властивістю прагматики і поетики є когнітивний підхід, котрим обидві дисципліни характеризуються на сучасному етапі свого розвитку. І прагматика, і поетика аналізують мовленнєву або, відповідно, творчу діяльність, з точки зору мислення людини. Когнітивна прагматика враховує ментальні процеси і структури суб'єкта, що лежать в основі його мовленнєвих дій. Когнітивна поетика націлена на реконструкцію світосприйняття поета на основі мовленнєвих факторів, що формують естетичний та емоційний вплив поетичного тексту. Автор відображає своє світосприйняття, таким чином обидві дисципліни знаходяться в межах схеми: «мислення – мова – мовлення» [59, с. 313].

Лінгвопрагматичні особливості поетичного мовлення полягають у комунікативних стратегіях. Дослідження мовної поведінки учасників спілкування стосується проблематики комунікативної стратегії як базисної конститутивної характеристики певного типу дискурсу. Одне з вагомих місць в процесі аналізу будь-якого типу дискурсу посідає саме поняття комунікативної стратегії, адже стратегія є основним складником семіозису обох учасників комунікативного акту [16, с. 87].

Отже, при лінгвістичному прочитанні поетичного тексту слід брати до уваги специфіку його прагматичного потенціалу, адже слово у вірші набуває

максимальної об'ємності смислів як асоціативних, так і зумовлених його семантичною структурою. Лінгвопрагматичні особливості виражаються у комунікативних стратегіях, завдяки яким автор розкриває читачеві інтенцію поетичного твору.

1.2. Інтернет-поезія як літературний жанр

Через появу електронної поезії, традиційна поезія сьогодні зазнала кризи, а поява електронних книг утворила нову ланку в довгому ланцюгу технічних іновацій, що перетворюють індустріальну цивілізацію в постіндустріальну [14, с. 36].

Дослідниця М. В. Костянтинова стверджує: «інтернет не в змозі замінити літературу цілком, а от змінювати її – вже ропочав» [28, с. 12]. Дослідник С. І. Корнєв у своїй праці виокремив шість вагомих рис, що обґрунтовують інтернет як сприятливе середовище для літератури:

«1. Інтернет – досить зручне з технічної точки зору середовище, ідеальне для публікації, поширення, дискусій, колективного створення текстів, середовище, куди у майбутньому перейде центр літературного життя [29, с. 32].

2. З появою інтернету значимість тексту зазнає суттєвих змін. Для публікації і поширення власного твору, не потрібно посередництво друкованого верстата, не потрібні гроші, влада тощо, таким чином література не тільки змінює усю структуру владно-комерційних відносин, що стоять за літературою, але впливає на форму й зміст самих творів [29, с. 32].

3. У глобальній мережі інтернет, автора та його відносини з читачем розглядають вже по-іншому. З огляду на безмежні можливості містифікації й множення «віртуальних особистостей», твір інтернет-автора перетворюється на особливий літературний жанр. Більш того, в інтернеті між автором і читачем знімаються раніше існуючі межі та дистанції, часто вони взагалі зникають і такий факт неминуче позначається на них обох [29, с. 32].

4. Інтернет дає комфортні умови для поширення раніше маргінальних жанрів і типів літературних творів. Акцент робиться вже не на продукт, а на сам процес і таким чином народжується нова фігура в інтернет-поезії – «активний читач», або «підписник», що є давньою мрією інтелектуалів ХХ століття [29, с. 32].

5. Скасовуючи владу друкованого верстата, в тому числі й у її позитивних, конструктивних аспектах, інтернет несе певну небезпеку, як носій потенційно деструктивного початку, втіленням якого є інтернетівський гіпертекст. У гіпертекстовому середовищі інтернету відбувається часткова автодеконструкція будь-якого тексту [29, с. 32].

6. Інтернет характеризується завершенням постмодерністської епохи в літературі, а не просте втілення його проектів у зручному для цього технічному середовищу. Скасовуючи в літературі модерністський період, тобто прибираючи сліди друкованого верстата і єдиного історичного часу, інтернет разом із цим скасовує й постмодерн як останню, завершальну фазу модерну. Інтернет у концептуальному плані повертає нас до премодерністської епохи» [29, с. 32].

Дослідник В. Схелтйенс розглядає інтернет-поезію з різних боків. По-перше, в широкому розумінні слова, цей термін означає будь-який розміщений в глобальній мережі літературний твір. У такому випадку, не можна говорити про таку літературу як про особливий жанр. І навпаки, у вузькому значенні – це твори, що виникли в інтернеті, завдяки їх своєрідним властивостям. Саме тому не має можливості перемістити на традиційний носій літератури такі твори, тобто на папір, тому що при цьому й особливий характер, й образність твору вельми руйнуються, і таким чином твір може взагалі знецінитися. Крім того, інтернет-поезія становить засіб самовираження, згідно з особливою специфікою інтернету [43].

Отже, причинами популярності інтернет-поезії є:

«1. Відсутність проблеми публікації твору. Не завжди існує впевненість, що твір опублікують, а завдяки глобальній мережі, автор

впевнений, що протягом нетривалого часу твір прочитають сотні людей. По суті, інтернет-поет перетворюється з письменника на оповідача, і це сильно впливає на стиль, бо більшість інтернет-поезії, опублікованої у мережі, написана в побутовому стилі.

2. Відсутність редакції і будь-якої цензури, хоча такий чинник є досить суперечливим. З одного боку, виникає простір для творчості, з іншого – з'являються твори пропагандистської тематики, маніпуляції читачем або провокаційні [46].

3. Транспарентність автора твору. Інтернет-поезія дозволяє приховати авторство і різних містифікацій на цій основі. Тож у багатьох випадках офіційним автором виступає не сама людина, а її віртуальний персонаж. Задля цього автор або публікується під ніком, або залишає лише ім'я. Фактор транспарентності впливає не на самі твори, а на їхнє сприйняття» [46]. Чинник, що в інтернет-поезії відсутня цензура (не на всіх сайтах) є суперечливим. Наприклад, літературознавець О. О. Шерман вважає, що «автор може без посередників донести до свого читача власне слово, «образ світу» і отримати живий читацький відгук» [50]

Основними *рисами інтернет-поезії* є:

1. Гіпертекстовість.
2. Багатоавторність (можливість колективної творчості) [50].

Термін «гіпертекст» увів у 1965 року програміст Т. Нельсон і він позначав (як і сьогодні) документ, складений із відносно невеликих фрагментів тексту так, що ці фрагменти можна було читати не у визначеному порядку (наприклад, за номерами сторінок, як у друкованій книзі), а різними способами – залежно від інтересів читачів. Читач сам може обирати, яким чином йому краще читати текст, наприклад, за допомогою гіперпосилань (лінків), тобто посилань на інші фрагменти тексту, «прив'язаних» до всього поточного фрагмента або до будь-якого конкретного його місця.

«Гіпертекст – це подання інформації як зв'язаної системи, де читач вільно прокладає шлях нелінійним способом. Він надає можливість

множинності авторів, розмиванню функцій автора й читача, розширенню меж й множинності шляхів інтерпретації» [34].

Виділяють кілька видів літературного гіпертексту:

«*Домережевий гіпертекст* є письмовим документом у чистому вигляді, що базується, на нелінійних принципах організації тексту. Вагоме місце посідає неструктурований або незначною мірою структурований автором порядок прочитання. Хоча тексти такого роду можуть бути опубліковані й публікуються в інтернеті, вони не використовують його специфічні особливості у своїй побудові. Їхнє адекватне сприйняття можливе в такий спосіб і на папері.

Медійний гіпертекст базується на технічних можливостях зв'язку за допомогою лінків, які є невідтворюваними за межами інтернету. У друкованому вигляді його сприйняття неможливе. (Наприклад, залучення зображень, звукових ефектів, гіперпосилань тощо).

Інтермедійний й інтерактивний гіпертекст використовують графічні й й/або звукові файли, які дозволяють читачеві активно брати участь у створенні тексту. Особливою формою подібної моделі гіпертексту є літературні ігри й гостьові книги» [52].

Останній вид гіпертекстової моделі має кілька форм. Перша з них – так звана рамкова поезія. «Перетини» – так, у повній відповідності до концепції, називається гіпертекстовий проект мережевого діяча й редактора інтернет-поезії. Такий феномен називається «віконна», або «рамкова поезія», тому що автор вдається до специфічних технічних можливостей сучасних інтернет-браузерів та скриптів. Завдяки такому методу, з'являється можливість одночасної презентації окремих компонентів твору (наприклад певного рядку чи слова). Тобто текст може супроводжуватися певними мультимедійними додатками і розділяється на безліч «вікон». Так, наприклад, у вірші Дж. Полка (J. Polk), «My angel» : *I felt the love of an angel today,/ For the first time since I walked away* – у вікні одночасно із віршем з'являється малюнок відповідний до тематики вірша (ангел).

Зображення й текст доповнюють одне одного, довільний мовний знак кореспондує з іконічною картинкою. Якщо читач обере натисканням «мишки» один з графічно позначених віршованих рядків, то на екрані одразу з'являється новий вірш, що починається саме з цього рядка. «Це і є спроба тривимірного поетичного циклу, де кожен наступний вірш зумовлює виникнення певних асоціацій і, відповідно, нових віршів, що розходяться, як гілки від єдиного стовбура» [51].

Ще однією з особливостей інтнет-поезії є гостьова книга. Прихильники сленгу, що стає все більш розповсюдженим серед інтернет-поетів, називають її «гестбуком», «книгою відгуків» або «книгою скарг і пропозицій».

Гестбук дозволяє читачам вносити певні корективи, робити власні пропозиції, висловлюватись щодо певних моментів твору, адже він ніколи не закінчується, постійно пишеться далі й завжди відкритий для нових поетів, які можуть взяти участь у колективній творчості [51].

Гостьова книга знаходиться десь посередині між аркушем, як непублічною або напівпублічною формою обміну думками, і літературним жанром, як «загальнодоступним місцем для публіки».

До гостьової книги заходять читачі і автори, за таких умов діалог між автором й читачем змінюється на «полілог» широкого кола користувачів, кількість яких постійно збільшується і згодом автор набирає велике коло своїх читачів. Ще одна особливість інтернет-поезії: читачі можуть прямо спілкуватися з автором твору, вести з ним дискусію, сперечатися та виражати свою думку автору в «дірект» [31].

Гестбук може слугувати не тільки накопичувачем позитивних відгуків, а також може бути задіяний із метою підірвати репутацію людей, що реально існують. У той час як «ніки» багатьох відвідувачів гостьових книг носять суто ігровий характер, імена реально існуючих людей можуть використовувати для того, щоб під їхнім прикриттям залишати інкогніто зневажливі коментарі в сторону автора (як зазначалося вище, цензура існує

не на всіх сайтах). Не випадково в англійськомовному інтернеті вже утворилася своєрідна форма «нетикета» (netiquette), що захищає від подібних зловживань.

Перед світом стоять глобальні проблеми, які охоплюють всі сфери життя суспільства: економічну, соціальну, демографічну, культурну; проблеми толерантності і тероризму, політичні проблеми. Це відобразилося і в поетичних текстах.

Можна виділити такі мотиви в інтернет-поезії політичної тематики:

- 1) мотиви згоди, партнерства, діалогу / дискусії;
- 2) мотив конфлікту;
- 3) мотив несправедливості, що відображає недосконалість політичних організацій як сукупності різних інститутів, що виражають інтереси особистості, групи; виражає недосконалість суспільства в цілому;
- 4) мотиви політичної участі (ідеї, почуття, переживання, цінності, оцінки).

Мотиви згоди і партнерства виникають з розуміння необхідності консолідувати зусилля в протистоянні негативним внутрішнім (соціальна незахищеність, бідність, безробіття) і зовнішнім (агресивна зовнішня політика інших країн, тероризм, ксенофобія і т.д.) станів суспільства.

Наразі в інтернет-поезії спостерігаються засоби поетичного реагування на суспільні явища, проблеми, питання, конфлікти. Тому можна стверджувати, що, так чи інакше, поети включені в активне політичне життя, якщо розуміти під політикою участь в справах держави і небайдужість до долі людства і суспільства.

Отже, інтернет-поезія сьогодні є досить популярною можливістю ділитися своєю власною творчістю з оточуючими, дозволяє виражати свої думки без правил і без страху, що твір не опублікують. Інтернет-поезія характеризується залежністю тексту від цифрового носія, а це в свою чергу надає можливість створення нелінійних, розгалужених структур і створює підґрунтя для залучення мультимедії в літературний текст.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ

2.1. Лінгвопрагматичні стратегії поетичних текстів

Поетичні тексти інтернет-простору вивчаються в комунікативному та лінгвопрагматичному аспектах як знакова система, що пропонує суспільству певну картину світу і ціннісні орієнтації через створення штучного інформаційно-символічного всесвіту.

Поетичний текст, що визначається як полікодове повідомлення (Р. Барт), є «актом впливу на адресата» [22, с. 81] – отримувача повідомлення, реципієнта.

Одним із видів впливу є «управління психологічним простором взаємодії» - «територією, яку адресат вважає своєю. На емоційному рівні це відбувається завдяки реалізації права на настрій, реакцію, на особистісному – через інформацію, що є значущою для адресата» [22, с. 88].

У поетичному тексті поняття особистісного простору пов'язане з його антропоцентричністю та комунікативно-прагматичною спрямованістю, відповідно до якої ефективність поетичного повідомлення, що визначається сугестивністю, розуміємо як найважливішу стратегію інтернет-поезії політичної тематики.

У поетичній практиці політичної тематики сугестивність пов'язана, перш за все, з «таємним проникненням» на територію адресата через уведення імплікатур [22, с. 88]. Засобом імпліцитного впливу, що розуміємо як «аргумент, за допомогою якого змінюється картина світу в свідомості читача» [45, с. 129], є, перш за все, емоційна аргументація [24, с. 225], яка дозволяє «пропустити» повідомлення через інтелектуальні, соціокультурні, етично-світосприйняттєві установки та емоції адресата [45, с. 927].

У поетичному тексті емоційним елементом виступає образ (троп), функцію якого, відповідно до характеру та специфіки адресата, визначає автор – «відправник повідомлення» [53, с. 344]. У свою чергу, образ, що впливає, містить конотативне повідомлення, в основі якого міститься певний код. Сприйняття адресатом інтенціонального задуму автора залежить від вибору лінгвістичних засобів репрезентації, що мають прагматичні властивості. Застосовуючи комунікативно-прагматичні функції, що реалізуються в образних засобах, автор сприяє рефлексії прагматичних установок у свідомості читача.

Під комунікативно-прагматичною стратегією розуміємо план оптимальної реалізації комунікативних намірів, який враховує об'єктивні та суб'єктивні фактори та умови, в котрих протікає поетична комунікація [1, с. 79]. Кожна стратегія автора поетичного тексту реалізується завдяки інтенції автора, яка, у свою чергу, есплікується через сукупність стилістичних прийомів [1, с. 81].

Поняття «стратегія» виникло у військовій галузі. У загальному розумінні це поняття означає мистецтво керівництва над чимось, що ґрунтується на правильних і довготривалих прогнозах. «У мовознавстві стратегія – втілення наміру мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування, тобто відбувається контроль і селекція необхідних прийомів спілкування та гнучкої їх видозміни в конкретній ситуації (термін за лінгвістом Ф. С. Бацевичем). За думкою мовознавця М. О. Макарова стратегія становить ланцюг рішень мовця, комунікативних виборів тих чи інших мовленнєвих дій і мовних засобів» [6, с.357].

Дослідниця Т. Т. Янко вважає, що комунікативна стратегія представляє вибір комунікативних намірів і розподіл компонентів інформації за комунікативними складовими. За Т. Т. Янко, комунікативна стратегія охоплює:

- 1) вибір глобального мовленнєвого наміру (намір констатації факту, поставлення питання, звернення з проханням тощо);

- 2) підбір елементів семантики речення та екстралінгвістичних компонентів;
- 3) визначення обсягу повідомлення;
- 4) співвідношення компонентів інформації про ситуацію зі станами свідомості співрозмовників і фактором емпатії;
- 5) логічність комунікативних елементів;
- 6) вибір форми мовлення (діалог, озвучування писемного тексту типу прогнозу погоди або новин, полілог тощо), стилю (офіційно-діловий, розмовний тощо) і жанру (поезія, стаття, анекдот тощо) [6, с.357].

Інтернет-поезії політичної тематики властиві такі стратегії: сугестивна, експресивна, інформативна та інтегративна.

2.2. Сугестивна стратегія

Сугестія розуміється як сукупність засобів і прийомів спрямованого впливу на підсвідомість особистості. Вплив стає можливим не тільки за допомогою мовних засобів, а й за допомогою позалінгвальних прийомів [26, с. 20]. Мовленнєва сугестія отримує визначну роль у комунікативно-прагматичному аспекті, зокрема у реалізації сугестивної стратегії стилістичних засобів.

Зєвахіна Т. С. стверджує, що сугестія переносить читача в інший, нереальний, ілюзорний світ; вона створює поетичну ілюзію [21, с. 18]. Це твердження вказує на емоційну, навіювальну природу сугестії. Учень О. Потебні О. Грузенберг також наголошує на навіювальній природі цієї функції. Дослідник зазначає: «Художник не доводить, не переконує за допомогою логічних доказів, а безпосередньо навіює читачеві, глядачеві та слухачеві свої думки і почуття, «заражуючи» його своїм настроєм і підпорядковуючи собі за допомогою навіювання його волю» [19, с. 4]. Сугестія, на думку С. Грузенберга, веде до художнього міметизму, адже вона

дає змогу читачеві перевтілитися в психіку героїв художнього твору [19, с. 8].

Сугестивна стратегія пов'язана з гіпнотичною дією. Сугестія була притаманна вже мистецтву первісних людей – австралійські племена в ніч перед боєм піднімали дух за допомогою співів і танців. Відомо, що спартанці по поверненню з бою, прийшли з військовою підтримкою до афінян, а ті з метою пожартувати надіслали до них кульгавого музику Тіртея. Проте ця допомога афінян виявилася надзвичайно дієвою, оскільки Тіртей своєю творчістю підняв дух спартанців і ті перемогли в бою [59].

Сугестивна стратегія широко використовується авторами поетичних текстів політичної тематики, оскільки саме навіювання певного відношення до політичних подій чи ідеології є ключовою метою інтернет-поезії. Так, у вірші Хантера Дж. Фоулера (*Hunter J. Fowler, «Clutches»*) спостерігаємо низку стилістичних засобів, які сприяють реалізації лінгвопрагматичних стратегій:

«There's a little boy standing by the fence with a flag in his hand.

He's sad and confused; he doesn't understand.

He watches his daddy turn and head up on the bus.

He watches him go and doesn't even fuss.

"Why does it have to be my daddy?" he thinks to himself.

Then he thinks back to the pictures on the shelf

Of his dad dressed in a suit with a white cap,

But he doesn't know why daddy's going to Iraq.

He sees his daddy wave at him from the bus's window.

His heart is aching with every sinew.

"Daddy, come back!" he wants to yell,

Because even on the home-front, war is hell» [62].

На початку вірша автор не просто зображає війну, він намагається вплинути на читача таким чином, щоб читач пережив тими ж відчуттями, що і герой вірша. Словосполучення *a flag in his hand* символізує патріотичні

почуття автора, адже прапор завжди асоціюється з патріотизмом, тим більше прапор у дитячій руці. Вірш завершується зміною негативного впливу на позитивний, тобто автор кардинально змінює уяву читача, доносить, що батько хлопчика повернувся живим. У вірші автор використовує скорочення, що власне притамане інтернет-поезії, пестливу лексику: *daddy* (це вказує на той факт, що хлопчик дуже чекає на повернення батька і, що він з ним у хороших стосунках). Автор впливає на читача та навіює йому своє негативне ставлення до війни за допомогою таких висловлювань: *home-front* та *war is hell* тощо. Автор застосовує метафору, порівнюючи тил з пеклом війни, тим самим підкреслюючи, що кожен, навіть родич солдата є учасником війни.

Вірш Лінди Пастан (Linda Pastan) «On the Steps of the Jefferson Memorial» вражає своєю образністю та сугестивністю:

*«We invent our gods
the way the Greeks did,
in our own image—but magnified.
Athena, the very mother of wisdom,
squabbled with **Poseidon**
like any human sibling
until their furious tempers
made the sea writhe.*

***Zeus** wore a crown
of lightning bolts one minute,
a cloak of feathers the next,
as driven by earthly lust
he prepared to swoop
down on **Leda**.*

***Despite their power,
frailty ran through them***

like the darker veins
in the marble of these temples
we call monuments.
Looking at Jefferson now,
I think of the language
he left for us to live by.
I think of the slave
in the kitchen downstairs»[62]

Авторка поетичного тексту наголошує на тому, що наразі люди створюють собі богів, подібно тому як греки, що поклонялися Олімпу: *We invent our gods... Athena... Poseidon... Zeus.* Використовуючи метафоричне порівняння *Despite their power,/ frailty ran through them/ like the darker veins/ in the marble of these temples/ we call monuments,* авторка порівнює богів з живими людьми, їх вени – ніби закарбований візерунок на мармурі. Таким чином, читач розуміє навіювання автора, що боги також мають слабкості та людські риси.

Рядки, де Лінда Пастан згадує президента Томаса Джефферсона: *Looking at Jefferson now,/ I think of the language/ he left for us to live by./ I think of the slave/ in the kitchen downstairs* навіюють читачеві думку автора, що нічого в світі не змінюється. Томас Джефферсон – автор Декларації незалежності Сполучених Штатів Америки. Не зважаючи на те, що зазначений документ гарантував безліч свобод та прав людині, авторка рядками вірша *I think of the slave/ in the kitchen* порушує тему гендерної дискримінації у сучасному світі.

Отже, комунікативна сугестивна стратегія становить комплекс заходів, що є необхідними для досягнення цілей спілкування. Сугестивна стратегія характеризується впливом на людську психіку та навіюванням певних бачень автора.

2.3. Експресивна стратегія

Виокремлення експресивної стратегії в поетичних текстах політичної тематики прослідковується не у всіх наукових доробках. Відомі розвідки таких дослідників, як О. О. Шибанов, Т. О. Ширяєв, які не виділяють цю функцію у низці прагматичних, у той час як В. М. Телія об'єднує її з експресивно-оцінною. Л. М. Захарова у якості складових експресивності, окрім оцінності, виділяє емотивність та інтенсивність. Складність у вивченні феномена експресивності полягає в тому, що вона має мовну природу, але реалізується тільки у мовленні. Загалом завдання дослідження експресивності полягає в здійсненні аналізу способу, у який автор створює експресивний ефект [44, с. 11].

Отже, якщо прагматична установка емоційно-оцінної функції образності полягає у висловленні свого відношення до предмету, у співвіднесенні своєї оцінки із загальноприйнятною в суспільстві, а зрештою у такий спосіб вплинути на оцінку читача, а також повідомити останньому про свій емоційний стан, викликати певний емоційний стан, то прагматична установка, що реалізується за допомогою експресивної функції, передбачає зовсім інший аспект реалізації. Експресивна функція полягає в привертанні та втриманні уваги читача через застосування елементів мовної гри, непередбачуваності. У вірші Джефа Гріна (Jeff Green) «Putin's Poem» спостерігаємо низку стилістичних засобів, що сприяють експресивності поетичного тексту:

*«President Putin is always disputin'
The way the world should be
He doesn't like others to side with his brothers
When they desire to be free
Since he'd hate to see a non-Russian Crimea
Decided he should act
He drummed up a letter and didn't forget a*

Freshly invented fact
The rush to disaster gets faster and faster
With Putin on the charge
So best keep a mike on the famous gay icon
His ego's now at large
Right in their hosts' faces his troops seized the bases
And several airports too
Tell Europe "Don't worry, we're not in a hurry
To do the same to you!"» [62]

У першому рядку поетичного тексту спостерігаємо гру слів – *Putin - disputin'*, що сприяє реалізації експресивно-оцінної функції, адже дієслово *disputin'* характеризує президента Росії як того, хто постійно сперечається. Використання префікса *dis-* у дієслові *disputin'* свідчить про негативне ставлення автора до особи президента. Метафорична перифраза *He doesn't like others to side with his brothers / When they desire to be free* привертає увагу читача та потребує певних зусиль для декодування образу. На нашу думку, словосполучення *his brothers* уособлює російський народ, натомість, вираз *others.... / When they desire to be free* актуалізує образ народів, що прагнуть звільнитися від залишків радянського режиму, зокрема народи України, Грузії тощо. Тут спостерігаємо функцію *компресії інформації*. Звертаючись до знань з історії пострадянських країн, читач відтворює те, що має на увазі автор, попри той факт, що назви країн не вербалізовані в тексті.

Реалізацію експресивної стратегії спостерігаємо у метафорі *The rush to disaster gets faster and faster/ With Putin on the charge*. «Для декодування образу читач повинен звернути увагу на повтор прислівника (*faster and faster*) та словосполучення *on the charge*. Ці слова асоціюються з військовим приладдям, а саме ракетною установкою, що «заряджена Путіним». Словосполучення *on the charge* частково описує військове знаряддя, що, відповідно.

Використовуючи іронію в рядках *Tell Europe "Don't worry, we're not in a hurry / To do the same to you!"*, автор привертає увагу читача до серйозної загрози для Європи, при цьому полегшуючи сприйняття складного образу загрози» [3, с.110].

Експресивна функція образних засобів передбачена прагматичною зумовленістю інтернет-поезії, зокрема політичної тематики, адже мета авторів інтернет-поезії – привернути увагу читача до проблем сучасності, висловити своє відношення та знайти відгук у читача, а фактично – змодельовати відношення читача до проблеми. Поетичні тексти сучасності відрізняються яскраво вираженою прагматичною спрямованістю, а тексти антитерористичної, екологічної та воєнної тематик зокрема, служать засобом агітації та пропаганди, саме завдяки реалізації експресивної стратегії, адже привертаючи увагу читача до актуальних проблем актуалізованих у образних засобах, автор може впливати на думку читача, таким чином агітуючи та пропагуючи певні ідеї.

2.4. Інформативна стратегія

Під інформативною стратегією розуміється передача автором інформації про події та явища, що відбуваються. «Образні засоби не існують без когнітивного змісту, більше того, вони завжди продукують нову інформацію задля отримання якісно нового, вивідного знання» [3, с. 114].

Оскільки образність заснована на асоціативних зв'язках людського досвіду, в основі будь-якого переосмислення завжди лежить антропометричність – здатність зрозуміти одну сутність через іншу. Тому стилістичні засоби несуть в собі інформацію про власне людські знання та уявлення, про концептуальні системи людей в різні історичні епохи, а разом з тим і про систему національно-культурних цінностей і стереотипів. Іншими словами, будь-яка образна інновація фіксує світоглядний, громадський і культурно-історичний досвід носіїв мови [33, с. 27].

У вірші Олівії Кент (Olivia Kent) «Crime of Crimea» спостерігаємо вплив на читача шляхом використання актуальних образів:

«A feeling of fear engulfs the world, as the clash of the titans builds.

Who knows what's going on, while these supermen clash?

What is to be done?

The parental solution of nations as punishment for stroppy children,

is taking all their toys away, withholding their allowance.

Vlad, turned on his heels, as he poked out his tongue, at the powers that be.

Cameron, acted like his usual snotty twat, hiding under posh boys hat,

oh my God what a prat.

Obama thinks he's got it right, ready up and raring for a fight,

a stallion who's got the bit between his teeth.

A situation of ridicule, based upon controlling fools.

What fear hides behind the spoken word on the world of dashing Crimea?» [42].

Використовуючи образи, зрозумілі та актуальні для кожного, автор прагне навіяти читачеві свої роздуми та думки про становище Криму. Метафора *the clash of the titans* викликає в читача асоціації з давнім протистоянням двох держав – Сполучених Штатів Америки та Росії. Автор називає ці держави *these supermen*, знову є таки підкреслюючи їх могутність та потужний потенціал. Сугестивна функція реалізується за допомогою використання риторичних запитань *Who knows what's going on, while these supermen clash? / What is to be done?* «Розмірковуючи над цими питаннями, читач робить висновки про непередбачуваність ситуації, у якій опинився світ. Далі автор змальовує лідерів світових держав як дітей, які отримали батьківське покарання та позбавлені утримання: *The parental solution of nations as punishment for stroppy children, / is taking all their toys away, withholding their allowance.* Слід зазначити, що ці рядки протиставляються попереднім, де очільники країн постали в образі суперменів та титанів. Персоніфікація *The parental solution of nations* означає, що народ є головним, і саме він є батьком» [3, с.134].

У наступних рядках автор змальовує поведінку «дітей» після батьківського покарання: *Vlad, turned on his heels, as he poked out his tongue, at the powers that be. / Cameron, acted like his usual snotty twat, hiding under posh boys hat, / oh my God what a prat. / Obama thinks he's got it right, ready up and raring for a fight, / a stallion whose got the bit between his teeth.* Так, образ президента Росії Владіміра Путіна актуалізується у власній назві *Vlad*. Використовуючи скорочену форму імені, автор показує зневажливе відношення до президента. Дії В. Путіна (*poked out his tongue*) підтверджують це. Приписуючи кривляння В. Путіну, автор прагне передати зухвалу поведінку президента Росії на політичній арені світу навесні 2014 року. Рядок *turned on his heels* розуміємо як висміювання того факту, що Путін носить підбори, у той час як планує заборонити подібне взуття для населення Росії. Зневажливе відношення до Девіда Кемерона, прем'єр-міністра Великобританії, проявляється у вживанні евфемізмів *snotty twat, prat*. На нашу думку, словосполучення *snotty twat* допомагає читачеві зрозуміти засудження автором нерішучих дій Великобританії по відношенню до Росії. Обама жадає бійки, але не реалізовує свій задум. Автор називає голів держав *дурнями*, що засвідчує його відношення до них. Останній рядок твору *What fear hides behind the spoken word on the world of dashing Crimea?* у формі риторичного запитання спонукає читача підкоритися навіюванням автора про непередбачуваність світової ситуації та становища Криму. Лексема *fear*, що зустрічається у першому та останньому рядках, рамкує композицію твору та дає читачеві зрозуміти, що за актуальною проблемою протиріч стоїть страх, ймовірно, втратити владу на світовій арені [3, с.134].

Аналіз інтернет-поезії політичної тематики показав, що вона має, перш за все, інформативно-сугестивну основу. Це важливо враховувати при дослідженні ролі поезії в подачі та переосмисленні подій в силу таких причин:

- більшість читачів не мають досвіду аналізування політичних подій, не стикалися особисто з певними дослідженнями в галузі політики,

економіки тощо і тому не в змозі оцінити істинність. На цьому, зокрема, ґрунтується загальне правило сугестивної стратегії;

- небагато читачів мають час і бажання аналізувати інформацію (соціальні версії дійсності), тому, запропонована точка зору і приймаються на віру.

Отже, інтернет-поезія політичної тематики бере участь у створенні, вираженні, поширенні та впровадженні у масову свідомість певних думок, суджень, оцінок, стереотипів і забобонів по відношенню до суспільних, соціальних, етнічних та інших груп.

Інтернет-поезія політичної тематики відіграє безсумнівно важливу роль в маніпуляції суспільною свідомістю. Комплексний систематичний аналіз допомагає не тільки виявити характеристики стилістичних засобів, але й описати вплив структур поетичного тексту на масову свідомість, у чому і полягає перлокутивний ефект.

2.5. Інтегративна стратегія

Інтегративна стратегія полягає у її спроможності підвищувати запам'ятовуваність поетичного тексту завдяки образності, створенню нових зв'язків між поняттями та звернення до контексту (у тому числі й до екстралінгвального). Тропеїка допомагає інтегрувати текст, залишаючи в пам'яті читача більш чіткий та сильний відбиток, оскільки тропам, що ведуть до незвичної актуалізації концептів, притаманні властивість запам'ятовувати поетичні тексти, оскільки вони потребують «додаткової уваги» з боку читача під час процесу інтерпретації, для їх адекватного розуміння потребується активізація творчих та інтелектуальних зусиль як, наприклад, у вірші Ендрю Осборна (Andrew Osborn):

«Our Homeland of Russia Uncle Putin steered.

'Be a country great and strong'

One day did he dream.

*Only, how without the little ones?
 Among us they are very few!
 Then he read a lot of books
 And gave an order to the country:
 'Just one babe for every mum?!
 'That's not much! It must be two!'
 And now in our native land children suddenly appeared.
 They are many they are beautiful.
 Just like flowers, here and there.
 Young children in Russia now
 Have the name of PUTINYATA!» [62]*

У першому рядку поетичного тексту зустрічаємо метонімію *Uncle Putin*, що актуалізує образ президента Росії. Лексема *Uncle* використана даремно, адже підготовлений читач зрозуміє аналогію з словосполученням *Uncle Sam*, що позначає американську державну владу.

Рядки *And gave an order to the country: 'Just one babe for every mum?! 'That's not much! It must be two!'* актуалізують проблему низького рівня народжуваності в Росії та ключ до вирішення цієї проблеми, на думку Путіна, знаходиться у державній програмі підтримки жінок, що народжують удруге. Слід зазначити, що декодування цього образу стає можливим завдяки асоціатам третього рівня, тобто тим, що не вербалізуються в тексті, а реконструюються читачем. Надалі, називаючи дітей *PUTINYATA*, автор переносить читача в світ радянських часів, коли для результативності наслідування ідеології В. І. Леніна дітей називали ленінцями, що загалом проектує атмосферу життя у сучасній Росії – радянський режим. Таким чином, автор апелює до раціонального мислення читача, прагне змусити його долучитися до саркастичного відношення до епохи правління В. Путіна [3, с.138].

Прикладом реалізації інтегративної функції образності бачимо у вірші Мартіна Дейніки (*Martin Dejnicky*) «*Obama and Putin: A Love Poem*»:

*«Our first date began with ice cream and eggs,
I looked down, he had very strong legs.
I called him President as my tongue casually slipped,
When love's in the air, who needs a script.*

*We dined on his terrace, it was a bit cold,
I could not get sick, my insurance I've sold.
Medvedev was our wonderful waiter,
He always listened to the little dictator.*

*He told me his sister Georgia, deserved a beating,
I closed my eyes, and continued eating.
I feel we should be using a missile shield,
He doesn't like it – it makes him feel sealed.*

*We try to prevent, Iran's nuclear erections,
We rule the brothel, we have the connections.
He's so tough, pragmatic, and very smart,
I shed some oil, I did not wish to depart.*

*He whispered gently in my ear,
I was so excited, the solution was clear.
He told me he had faith in my name,*

Gave me some matches – “solve the Gulf with a flame!”» [62]

У вірші йдеться про так зване «побачення» президентів двох великих країн – США та Росії. Розповідь ведеться від особи Барака Обама. З перших рядків вірша зрозуміло, що ліричний герой (Обама) поважає свого співрозмовника (Путіна), називаючи його президентом. Метафоричний

вислів *my insurance I've sold* інтерпретуємо як побоювання за безпеку країни перед В. Путіним. Називаючи Д. Медведева офіціантом (*Medvedev was our wonderful waiter*), автор висловлює своє відношення до прем'єр-міністра Росії, як до маріонетки та обслуговуючого персоналу. Це підтверджує рядок *He always listened to the little dictator*. Метонімія актуалізує образ Владіміра Путіна. Поєднання прикметника *little* та іменника *dictator* надають метонімії яскравого оксюморонного характеру. У тропі автор поєднує фізичну характеристику президента – його зріст та величні політичні амбіції – а саме спосіб керування державою (диктатор). Рядок *I closed my eyes, and continued eating* актуалізує пасивне ставлення США до агресії Росії у Грузії [3, с.139].

Заключна метафора поетичного тексту *Gave me some matches – “solve the Gulf with a flame!”* реалізує функцію резюме, адже містить пряму вказівку щодо дій на Сході. *The Gulf* – власна назва, якою позначають країни, що знаходяться поблизу Перської затоки – у вислові “*solve the Gulf with a flame!*” – це директива щодо вирішення конфлікту війною, яка продовжується [3, с.139].

Загалом інтернет-поезія політичної тематики значною мірою ґрунтується на залученні читача до процесу породження – осмислення та домислення його змісту. Цей процес стимулюється новизною та нестандартністю вираження. Незвичні засоби та способи номінації, непередбачуване, часто парадоксальне поєднання, своєрідна «граматика сполучення смислів», як наслідок, призводять до постійної необхідності виходити за межі автоматизму розуміння тексту.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ІНТЕРНЕТ-ПОЕЗІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ НА ФАКУЛЬТАТИВАХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Принципи відбору поетичних текстів для проведення факультативів у закладах середньої освіти

Останнім часом в методиці викладання іноземних мов широкого поширення набули ідеї гуманізації освіти і всебічного розвитку особистості. У методичних публікаціях останніх років особливо підкреслюється, що мета навчання іноземної мови в школі передбачає не тільки практичне володіння мовою, що вивчається, але і розвиток особистості школяра, який здатен і бажає брати участь у спілкуванні на міжкультурному рівні і самостійно вдосконалюватися [25, с. 60].

У зв'язку з цим особливого значення набуває визначення нових підходів до вдосконалення змісту навчання, пов'язаного насамперед з осмисленням загальнолюдських цінностей і який передбачає освоєння духовного досвіду народів, діалог між культурами. Таким чином, вдосконалення змісту навчання іноземної мови в закладах середньої освіти передбачає включення в навчальний процес інформації про культуру країн мови, що вивчається. У зв'язку з цим особливого значення набуває використання автентичних, цінних в пізнавальному відношенні навчальних матеріалів, що відображають особливості життя, культури, побуту і способу мислення жителів країни, мова якої вивчається. І тут неможливо переоцінити роль художніх, в тому числі, поетичних текстів [25, с.62].

Знайомство учнів з інтернет-поезією, зокрема політичної тематики, сприяє включенню останніх в систему цінностей носіїв мови і, тим самим, в систему загальнолюдських цінностей. Інтерес до використання поетичних текстів у викладанні факультативів з англійської мови обумовлений тим, що за допомогою поезії досягається особливий вид комунікації між автором і

реципієнтом – художньо-вербальна комунікація. У сфері поетичної комунікації мова не є повноцінним носієм інформації, а мовні знаки, стаючи одиницями поетичного тексту, «набувають особливої інформативності і комунікативного потенціалу» [36, с. 201].

Дослідження в галузі поетичної комунікації дозволяють стверджувати, що інформація, що міститься в поетичному тексті може бути умовно розчленована на дві категорії: смислова інформація та естетична. Суть смислової інформації дослідники визначають як певні відомості, що «дозволяють встановити його співвіднесеність з деяким сегментом реальності, з деякою позамовною (референтної) ситуацією, тобто як складну систему денотатів» [36, с. 201]. Осягнення учнями смислової інформації іншомовного поетичного тексту політичної тематики сприяє розширенню уявлень про країну мови, що вивчається. Крім того, завдяки поетичним текстам політичної тематики реальність може пізнаватися учнями через призму конкретного часу, покоління, конкретної людини, історичної постаті.

У поетичному тексті політичної тематики події, явища, конфлікти переломлюються через суб'єктивність автора, тому читачі мають можливість пізнавати не тільки зовнішню сторону життя людей в країні мови, що вивчається, але і їх внутрішній світ, психологію народу. Все це підсилює емоційно-особистісну сторону викладання мови і впливає на позитивну мотивацію учнів.

Аналіз методичної літератури показав, що проблема використання поетичних текстів в процесі проведення факультативів з іноземної мови найбільш розроблена в зарубіжній методиці. Серед причин, що спонукають педагогів звертатися до літературних текстів, називаються такі:

- літературні тексти «звертаються» до учнів не тільки на когнітивному рівні, але перш за все на емоційному;
- літературні тексти не можуть бути витлумачені однозначно і тим самим мотивують дискусії;

- літературні тексти містять безліч тем і відкривають широкі можливості їх (текстів) використання для отримання різних знань, в тому числі країнознавчих;

- літературні тексти дозволяють краще пізнати культуру іншої країни [54, с. 134].

У вітчизняній методиці проблематика навчання іноземних мов пов'язана з використанням поетичних текстів на факультативах з іноземної мови відображена у дослідженнях Т. П. Кириної, Л. Н. Полушиної, Л. Н. Яковлевої, І. Д. Якушевої, К. В. Ігнатової та ін.

Поезія володіє величезним потенціалом емоційного впливу. Це дуже важливо, оскільки проблема емоційної насиченості матеріалу факультативу з англійської мови є актуальною. Поезія спонукає інтенсивно працювати творчу уяву.

Оскільки значну роль в навчальному процесі з іноземних мов відводиться міжпредметним зв'язкам, то звертаючись до поезії, учитель тим самим зміцнює і розвиває зв'язки іноземної мови з іншими предметами, і в першу чергу, з рідною мовою і літературою [42, с. 123].

Вплив поезії на естетичне виховання особистості безперечний. У той же час при роботі над віршем переслідуються і практичні цілі навчання:

- відпрацьовується вимова;
- розвиваються навички виразного читання;
- засвоюються різні мовні явища;
- розширюється лексичний запас учнів;
- здобуваються знання про побут, традиції;
- закріплюється граматичний матеріал;
- учні отримують перші уявлення про поетичний переклад.

Велика увага в роботі з поетичним текстом має приділятися відбору матеріалу. Будь-який вчитель при роботі з поетичним текстом вибирає для себе певний шлях відбору матеріалу.

Основним принципом при відборі матеріалу потрібно вважати, принцип впливу на емоційну і мотиваційну сферу особистості або принцип урахування вікових особливостей. Говорячи про цей принцип, слід також згадати поняття доступності, наочності, зрозумілості і зацікавленості в навчанні.

Принцип методичної цінності важливий тим, що не всі поетичні тексти можуть бути використані на уроці. Тематичний принцип є актуальним при відборі матеріалу за певними лексичним темами. Принцип автентичності пов'язаний з критерієм культурологічної цінності і повинен забезпечувати розширення лінгвокраїнознавчого кругозору.

Під принципом пізнавальності розуміється ступінь корисності і ефективності роботи з тим чи іншим матеріалом, тією інформацією і знаннями, які можуть бути отримані учнями при роботі з поетичним текстом політичної тематики.

Підходи до роботи над віршами на уроках іноземної мови, можуть бути різними, в залежності від того, які завдання ставить учитель і від віку учнів.

Поетичні тексти можуть бути використані:

1. Для фонетичної зарядки на початковому етапі факультативного уроку;
2. На етапах введення і закріплення лексичного і граматичного матеріалу;
3. На будь-якому етапі уроку, як стимул для розвитку мовних навичок і умінь;
4. Як свого роду релаксація на уроці, коли учням необхідна розрядка, що знімає напругу і відновлює їх працездатність;
5. Для спонукання учнів до дискусії.

3.2. Етапи роботи з поетичними текстами політичної тематики

Розглянемо деякі можливі методичні прийоми роботи з поетичним текстом. Спочатку слід заздалегідь написати вірш на дошці або на аркушах паперу і роздати учням. Незнайомі слова і вирази з еквівалентами рідною мовою на рідній мові слід дати на полях. Учитель читає вірш (або використовує запис), учні хором повторюють за вчителем і роблять фонетичну розмітку вірша. Потім учні разом з учителем перекладають вірш рідною мовою.

Етапи роботи над поетичним текстом:

1. Підготовка учня до первинного прослуховування вірша з метою зняття мовних труднощів (на дошці записуються нові слова, незнайомі словосполучення);
2. Первинне прослуховування вірша;
3. Самостійне прочитання вірша учнями;
4. Перевірка розуміння змісту, обговорення прослуханого і аналіз образних засобів мови;
5. Виразне читання вірша учнями;
6. Переклад вірша учнями українською мовою;
7. Знайомство з існуючими перекладами вірша;
8. Підбір прислів'їв, що виражають основну тему вірша;
9. Творче завдання додому: підготувати свій, по можливості, віршований переклад;
10. Складання проєкту.

Перед роботою над віршем вчитель повідомляє учням про особливості творчості автора поетичного тексту, країнознавчі коментарі і ознайомлює з новими словами [36, с. 207].

Після прослуховування поетичного тексту, учням рекомендується виконати таку серію вправ (на розсуд вчителя):

1. Вправи, спрямовані на контроль розуміння змісту прочитаного:
 - відповіді на питання.

2. Вправи з інтерпретації тексту вірша. Вони можуть включати такі завдання:

- відповісти на проблемні питання (обговорити проблему);
- визначити головну ідею поетичного твору;
- виділити в тексті і прокоментувати засоби художньої виразності, які використовує автор.

3. Креативні вправи. Ці вправи ставлять перед учнями завдання творчо переосмислити прочитані на основі власних оціночних установок. На цьому етапі учням можуть бути запропоновані завдання:

- Зробіть поетичний переклад вірша;
- Проілюструйте вірш;
- Зробіть проєкт.

Робота над поетичним текстом політичної тематики сприяє міцному засвоєнню і розширенню лексичного запасу учнів. У віршах зустрічаються реалії країни мови, що вивчається, нові незнайомі слова і т.і. Це сприяє розвитку у школярів почуття мови, отримання знань, його стилістичних можливостей. Поетичний текст допомагає засвоїти і активізувати граматичні структури. При заучуванні поетичні тексти удосконалюють навички аудіювання, вимовні навички, закріплюються правила фразового наголосу, особливості рими. При формуванні фонетичних навичок учнів необхідно приділяти увагу читанню віршів також для того, щоб показати красу звучання англійської мови, її ритмів і звуків [36, с. 211].

Отже, при відборі поетичних текстів політичної тематики в освітніх цілях, вчителю іноземної мови необхідно дотримуватися певних критеріїв:

Автентичність – один з найбільш важливих критеріїв відбору поетичного матеріалу. Робота зі справжніми, цінними в пізнавальному відношенні навчальними матеріалами, дає можливість учням не тільки оволодіти ще одним способом спілкування, але і проникнути в нову національну культуру.

Відібраний поетичний матеріал з урахуванням критерію позитивного емоційного впливу впливає як на мотиваційну, так і на емоційну сферу учнів.

Робота над поетичним текстом може бути умовно розділена на кілька аспектів:

- Граматичний;
- Фонетичний;
- Технічний (способи запам'ятовування змісту поетичного тексту);
- Лексичний (зміст поетичного тексту);
- Соціально-лінгвістичний;
- Країнознавчий.

На прикладі вірша Девіда Крігера (*David Krieger*) «*Greeting Bush in Baghdad*» можна продемонструвати дослідження поетичного тексту учнями у руслі аспектів, перерахованих вище.

«*“This is a farewell kiss, you dog.”*»

– *Muntader al-Zaidi*

*You are a guest in my country, unwanted
surely, but still a guest.*

*You stand before us waiting for praise,
but how can we praise you?*

*You come after your planes have rained
death on our cities.*

*Your soldiers broke down our doors,
humiliated our men, disgraced our women.*

*We are not a frontier town and you are not
our marshal.*

*You are a torturer. We know you force water
down the throats of our prisoners.*

*We have seen the pictures of our naked prisoners
threatened by your snarling dogs.*

*You are a maker of widows and orphans,
a most unwelcome guest.
I have only this for you, my left shoe that I hurl
at your lost and smirking face,
and my right shoe that I throw at your face
of no remorse”» [62].*

Так, до граматичного аспекту відноситься визначення граматичного часу дієслова, види речень за структурою, до фонетичного – визначення певних фонетичних труднощів, зокрема явище *linking R : before us*.

Для роботи над технічним аспектом учням пропонується скласти план вірша, що базуватиметься на ключових словах.

Соціально-лінгвістичний та країнознавчий аспекти залежать від інтерпретації поетичного тексту. Інтерпретація епіграфу до вірша “*This is a farewell kiss, you dog*”, підписаного Мунтазером аль-Заїд, видається неможливою без знання контекстуального підґрунття. Мунтазер Аль-Заїд — іракський журналіст, кореспондент іракської телекомпанії Аль-Багдадія, який став відомим завдяки інциденту 14 грудня 2008 р., коли під час прес-конференції кинув у Джорджа Буша двома черевиками, вигукнувши «Це тобі, собако, поцілунок на прощання від іракського народу» та «Це тобі за вбив та сиріт та усіх, хто загинув у Іраку». Цей вияв зневаги до президента США отримав загальну підтримку в арабському світі і підніс Аль-Заїд до культового статусу у мусульманських країнах. Тільки звернення до контексту про події, що пов’язані із постаттю Мунтазера аль-Заїд, допомагає читачеві правильно зрозуміти вислів “*This is a farewell kiss, you dog.*”[3, с.135].

Технологія роботи з поетичним текстом є послідовністю завдань і вправ, що використовуються в навчанні згідно з наступними етапами роботи.

Дотекстовий етап

Вступне слово про поетичний текст, в якому буде представлена цікава інформація про автора поетичного тексту, основні політичні події, що змальовуються в поетичному тексті.

Потім виконується ряд мовних вправ для зняття лексичних та граматичних труднощів, повторюються правила, відпрацьовуються нові лексичні одиниці.

На текстовому етапі

Перед першим прослуховуванням поетичного тексту, дається установка на витяг загальної інформації з поетичного тексту, контролюється ступінь його розуміння і пропонується власне текст поетичного тексту.

Працюючи з новим іншомовним матеріалом на післятекстовому етапі, слід виконувати різні мовні вправи, що враховують зміст поетичного твору і стимулюють учнів до самостійного розмірковування.

В якості завершального завдання можна запропонувати відпрацювання ритмічного читання тексту поетичного твору.

Отже, використання поетичного тексту при вивченні іноземної мови є ефективним засобом засвоєння мовного матеріалу і така форма роботи цікава учням.

Поезія сприяє розвитку особистості, збагачує її духовний світ, прищеплює чуйність до поетичного слова і краси. Поезія дає імпульс до творчої уяви і має великий потенціал емоційного впливу.

ВИСНОВКИ

Одне з головних завдань поезії політичної тематики сьогодення – прагматичний вплив на читача. Основне завдання лінгвопрагматики полягає у вивченні мови як засобу впливу. Лінгвопрагматичний аспект інтернет-поезії політичної тематики пов'язаний із бажанням автора реалізувати свої комунікативні інтенції, що дають змогу встановити прагматичні категорії та функції мовних знаків

Дослідивши поняття поетичного тексту у руслі лінгвопрагматичного підходу, ми дійшли до висновку, що лінгвопрагматичні особливості поетичного мовлення полягають у комунікативних стратегіях. Дослідження мовної поведінки учасників спілкування стосується проблематики комунікативної стратегії як базисної конститутивної характеристики певного типу дискурсу. Стратегія є основним складником інтенцій адресанта та семіозису адресата. При лінгвістичному прочитанні поетичного тексту слід брати до уваги специфіку його прагматичного потенціалу, адже слово у вірші набуває максимальної об'ємності смислів як асоціативних, так і зумовлених його семантичною структурою. Лінгвопрагматичні особливості виражаються у комунікативних стратегіях, завдяки яким автор розкриває читачеві інтенцію поетичного твору.

Інтернет-поезія є новим літературним жанром, де інтернет посідає вагоме місце, адже він досить зручний з технічної точки зору, є осередком ш помічником в публікації власних творів, поширенні, дискусії, колективному створенні текстів, тобто можна сказати, що інтернет – це те місце, куди незабаром переміститься уся література. В інтернеті зникає певна відстань між автором і читачем. Це обумовлюється, по-перше, зняттям певних норм літератури, автор може писати в розмовному стилі, може використовувати будь-які лексичні одиниці, що на його погляд будуть доречні в його власному творі, він може вдаватися до різного роду впливу на читача (прийом капіталізації, елімінація розділових знаків, скорочення, може

допускати помилки, використовувати нецензурну лексику тощо). Таким чином утворюється розуміння, що руйнує уяву про норми літератури. Слід зазначити також, що на багатьох поетичних інтернет-ресурсах є свої правила, де не можна використовувати нецензурну лексику або вирази, що ображають людську гідність. Саме інтернет-поezії притаманні зручні умови для процвітання творів: зручність опублікування, відсутність виправлення редактором та відсутність цензури, гіпертекстовість, багатоавторність тощо.

Під комунікативно-прагматичною стратегією розуміємо план оптимальної реалізації комунікативних намірів, який враховує об'єктивні та суб'єктивні фактори та умови, в котрих протікає поетична комунікація. Кожна стратегія автора поетичного тексту реалізується завдяки інтенції автора, яка, у свою чергу, есплікується через сукупність стилістичних прийомів.

Інтернет-поezії політичної тематики властиві такі стратегії: сугестивна, експресивна, інформативна та інтегративна.

Сугестивна стратегія широко використовується авторами поетичних текстів політичної тематики, оскільки саме навіювання певного відношення до політичних подій чи ідеології є ключовою метою інтернет-поezії. Отже, комунікативна сугестивна стратегія становить комплекс заходів, що є необхідними для досягнення цілей спілкування. Сугестивна стратегія характеризується впливом на людську психіку та навіюванням певних бачень автора.

Експресивна функція образних засобів передбачена прагматичною зумовленістю інтернет-поezії, зокрема політичної тематики, адже мета авторів інтернет-поezії – привернути увагу читача до проблем сучасності, висловити своє відношення та знайти відгук у читача, а фактично – змоделювати відношення читача до проблеми.

Під інформативною стратегією розуміється передача автором інформації про події та явища, що відбуваються. Образні засоби не існують

без когнітивного змісту, більше того, вони завжди продукують нову інформацію задля отримання якісно нового знання.

Інтегративна стратегія полягає у її спроможності підвищувати запам'ятовуваність поетичного тексту завдяки образності, створенню нових зв'язків між поняттями та звернення до контексту (у тому числі й до екстралінгвального).

Методика аналізу інтернет-поezії політичної тематики на факультативах з англійської мови довела, що знайомство учнів з інтернет-поezією, зокрема політичної тематики, сприяє включенню останніх в систему цінностей носіїв мови і, тим самим, в систему загальнолюдських цінностей. Інтерес до використання поетичних текстів у викладанні факультативів з англійської мови обумовлений тим, що за допомогою поezії досягається особливий вид комунікації між автором і реципієнтом – художньо-вербальна комунікація. В сфері поетичної комунікації мова не є повноцінним носієм інформації, а мовні знаки, стаючи одиницями поетичного тексту, набувають особливої інформативності і комунікативного потенціалу.

Робота над поетичним текстом може бути умовно розділена на кілька аспектів: граматичний, фонетичний, технічний (способи запам'ятовування змісту поетичного тексту), лексичний (зміст поетичного тексту), соціально-лінгвістичний, країнознавчий.

Технологія роботи з поетичним текстом є послідовністю завдань і вправ, що використовуються в навчанні згідно з такими етапами роботи: дотекстовий, текстовий та післятекстовий етапи.

На дотекстовому етапі надається вступне слово про поетичний текст, в якому представлена цікава інформація про автора поетичного тексту, основні політичні події, що змальовуються в поетичному тексті. Потім виконується ряд мовних вправ для зняття лексичних та граматичних труднощів, повторюються правила, відпрацьовуються нові лексичні одиниці.

На текстовому етапі перед першим прослуховуванням поетичного тексту, дається установка на витяг загальної інформації з поетичного тексту,

контролюється ступінь його розуміння і пропонується власне текст поетичного тексту.

На післятекстовому етапі слід виконувати різні мовні вправи, що враховують зміст поетичного твору і стимулюють учнів до самостійного розмірковування.

Використання поетичного тексту при вивченні іноземної мови є ефективним засобом засвоєння мовного матеріалу і така форма роботи цікава учням.

Поезія сприяє розвитку особистості, збагачує її духовний світ, прищеплює чуйність до поетичного слова і краси. Поезія дає імпульс до творчої уяви і має великий потенціал емоційного впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеев С. В. Метафора как фактор прагматики речевого общения : дис. ... кандидата фил.наук: 10.02.04 – германские языки. Санкт-Петербург, 2002. 158 с.
2. Акішина М. О. Комунікативно-прагматичний потенціал тропів у англomовному поетичному тексті ХХІ століття. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»* : 36. наук. праць. Херсон : Видавництво ХДУ, 2013. Випуск ХІХ. С. 8-12.
3. Акішина М. О. Образність англomовного поетичного дискурсу ХХІ століття: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти.- Дисертація канд. філол. наук: 10.02.04, Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2014. 200 с.
4. Алефиренко Н. Ф., Чумак-Жунь И.И. Коммуникативная ситуация как когнитивно-прагматический фактор поэтического дискурса. *Высшая школа искусств и региональных исследований института Академии наук Чешской Ресбулики. Информационный бюллетень*. 2008. С. 68-72.
5. Арешенков Ю. О. Лінгвістичний аналіз художнього тексту: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Кривий Ріг: КДПУ, 2006. 112 с.
6. Арутюнова Н. Д. Фактор адресата. *Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языка*. М. : Наука, 1981. С. 356-367.
7. Бабич В. І. Комунікативно-прагматична стратегія самопрезентації «Ліричного Я» та мовленнєві тактики її реалізації в ідіодискурсах Р. Фроста і К. Сендберга: *Одеський лінгвістичний вісник №10*, том 1. Херсон, 2017. С. 9-12.
8. Безуглая Л. Р. Когнитивные основы прагмопоэтики. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. – Вип. 19. С. 217-223.

9. Белехова Л. И. Словесный образ в американській поезії: лінгвокогнітивний погляд : монографія. 2-е вид. доп. і перероб. М. : Звездапад, 2004.
10. Визель М. Гипертексты по ту и эту стороны экрана // Сетевая словесность. *Електронний ресурс* – Режим доступу: <http://www.litera.ru/slova/viesel/visel-ht.html>
11. Витлин Ж. Л. Эволюция методов обучения иностранным языкам в XX веке. *Иностранные языки в школе*. 2001. № 2. С. 23.
12. Воробьева О. П. Лингвистика сегодня : реинтерпретация эпистемы. *Вісник КНЛУ. Серія «Філологія»*. 2013. Т.16. №2. С. 41-47.
13. Гапонова С. В. Огляд зарубіжних методів викладання іноземних мов у XX ст. *Іноземні мови*. 2005. №2. С. 18-22.
14. Генис А. Книга книг: Комментарий к одному изобретению. *Иностранная литература*. 1999. №10. С. 36.
15. Гийом Г. Принципы теоретической лингвистики. М. : Прогресс-Культура, 1992. 218 с.
16. Гореликова М. И., Магомедова Д. М. Лингвистический анализ художественного текста. М.: Русский язык, 1989. 152 с.
17. Гофман И. Представление себя другими в повседневной жизни. М. : Канон-Пресс-Ц, 2000. 304 с.
18. Грузинська І. О. Методика викладання англійської мови в середній школі. К.: Радянська школа, 1948. 345 с.
19. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : колективна монографія / ред. І.С. Шевченко. Харків : Константа, 2005. 356 с.
20. Дубских А. И. Средства реализации коммуникативной стратегии самопрезентации личности в массово-информационном дискурсе. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2008. №30 (171). *Филология. Искусствоведение. Вып. 35*. С. 50-54.
21. Зевахина Т. С. К вопросу об универсалиях в области полисемии. *Лингвистическая типология*. М. : Наука, 1985. С. 123-132.

- 22.Зирка В. В. Манипулятивные игры в рекламе: Лингвистический аспект. Изд. 2-е, испр. М. : Книжный дом «Либроком», 2010. 256 с.
- 23.Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи: монография. Омск : Изд-во Омского гос. ун-та, 1999. 285 с.
- 24.Кафтанджиев Х. Гармония в рекламной коммуникации. М. : Эксмо, 2005. 368 с.
- 25.Кашина Е. Г. Традиции и инновации в методику преподавания иностранного языка: учеб. пособие для студентов филологических факультетов университетов. Самара.: Универсгрупп, 2006. 75 с.
- 26.Кобозева И. М. Основы теории речевых актов. *Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 17: Теория речевых актов.* М. : Прогресс, 1986. С. 7- 21.
- 27.Комуникативні стратегії та комуникативні тактики. *Електронний ресурс* – *Режим доступу:* https://otherreferats.allbest.ru/languages/00384494_0.html
- 28.Константинова М. В сетях РуЛиНета. *EX LIBRIS.* 2000. 12 октября. С. 12.
- 29.Корнев С. И. Теория сетературы. *Новое Литературное Обозрение.* 1998. № 4. С. 32.
- 30.Костырко С. П. Сетевая литература. *Новый мир.* 2000. № 1. С. 252-255.
- 31.Кочан М. І. Лінгвістичний аналіз тексту : навчальний посібник. 2-е вид., перероб і доп. К.: Знання, 2008. 423 с.
- 32.Котовська А. Основні тенденції сучасної методики викладання іноземних мов. *EhGLISH.* 2011. №17. С. 4-7.
- 33.Лапшина М. Н. Английская метафора в когнитивном аспекте: (На материале зооморфизмов новоанглийского периода). *Диахроническая германистика.* СПб: СПбГУ, 1997. С. 25 – 45.

34. Левин А. И все-таки о профессионализме. *Сетевая словесность. Электронный ресурс – Режим доступа:* http://www.litera.ru/slova/teoriya/profi_levin.html
35. Лурия А. Р. Язык и сознание. М. : Изд-во университета, 1979. 320 с.
36. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов середніх навчальних закладах: Підручник. Вид.2-е, випр. і перероб. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.
37. Падучева Е. В. Разрушение иллюзии реальности как поэтический прием. Логический анализ языка : Истина и истинность в культуре и языке. 1995. С. 38-50.
38. Пешковский А. М. Принципы и приемы стилистического анализа и оценки художественной прозы. Вопросы методики родного языка, лингвистики и стилистики. Л., 1990. 158 с.
39. Пирогова Ю. К. ИмPLICITная информация как средство коммуникативного воздействия и манипулирования. *Проблемы прикладной лингвистики*. М., 2001. С. 209-227.
40. Реферовская Е. А. Философия лингвистики Гюстава Гийома. СПб. : Академический проект. 1997. 126 с.
41. Рожило Л. П. Загальні основи лінгвістичного аналізу художнього твору. *Українська мова та література в школі*. 1998. №2. С. 20-28.
42. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс лекций: Пособие для студентов пед. вузов и учителей. М. : Просвещение, 2002. 239 с.
43. Схелтйенс В. Сетература: Новое литературное движение? *Сетевая словесность. Электронный ресурс – Режим доступа :* <http://www.litera.ru/slova/teoriya/werner.html>
44. Телия В.И. Экспрессивность как проявление субъективного фактора в языке и её прагматической ориентации. *Человеческий фактор в языке. Языковые механизмы экспрессивности*. М. : Наука, 1991. Гл.1. С. 5-35.

45. Тураева З. Я. Лингвистика текста. Текст: Структура и семантика. Изд. 2-е, доп. М.: Либроком, 2009. 144 с.
46. Тираспольский Л. Н., Новиков В. И. Эстетика Интернета. *Сетевая словесность. Электронный ресурс – Режим доступа* : <http://www.litera.ru/slova/tiraspolky/estetika.html>
47. Чернявская В. Е. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность. М.: КД «ЛИБРОКОМ», 2009. 248 с.
48. Цурикова Л. В. Межкультурное взаимодействие с позиций когнитивно-дискурсивного подхода. *Вопросы когнитивной лингвистики*. 2006. № 1 (007). С. 5-15.
49. Шевченко І. С. Когнітивно-комунікативна парадигма і аналіз дискурсу. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. Харків : Константа, 2005. С. 9-20.
50. Шерман О. О. На живую нитку: Сеть как среда обитания творчества. *Сетевая словесность. Электронный ресурс – Режим доступа* : <http://www.litera.ru/slova/sherman/nitka.htm>
51. Шмидт Э. Литературный русскоязычный интернет: между графоманией и профессионализмом. *Сетевая словесность. Электронный ресурс – Режим доступа*: <http://www.litera.ru/slova/schmidt/liternet.html>
52. Шмидт Э. Об универсальных библиотеках и садах расходящихся тропок. *Сетевая словесность. Электронный ресурс – Режим доступа* : <http://www.litera.ru/slova/schmidt/hypertexts.html>
53. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. Пер. с итал. – СПб.: Симпозиум, 2004. 544 с.
54. Asher J. J. The Strategy of the Total Physical Response: An Application to Learning Russian. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 1995. 300 p.

55. Bosco F.M. The Fundamental Context Categories in Understanding Communicative Intention. *Journal of Pragmatics*. 2004. Vol. 36. P. 467-488.
56. Carston R. Linguistic Meaning, Communicated Meaning and Cognitive Pragmatics. *Mind and Language*. 2002. Vol. 17. № 1-2. P. 127-148.
57. Gibbs R.W. A New Look at Literal Meaning in Understanding What is Said and Implicated. *Journal of Pragmatics*. 2002. Vol. 34. P. 457-486.
58. Goffman E. *Relations in Public : microstudies of the public order*. London : Allen Lane. The Penguin Press, 1991. 396 p.
59. Kasher A. *Modular Speech Act Theory. Foundation of Speech Act Theory*. L., N.Y. : Routledge, 1994. P. 312-322.
60. Perloff M. *Unoriginal Genius : Poetry by Other Means in the New Century*. Chicago : University of Chicago Press, 2012. 232 p.
61. Verschueren J. The pragmatic perspective. *Handbook of Pragmatics*. Amsterdam, Philadelphia : Benjamins, 1995. P. 1-19.

Джерела ілюстративного матеріалу:

62. Familyfriendpoetry [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.familyfriendpoems.com/poems/>.